

проаналізовано історичні передумови його виникнення. На основі проведеного дослідження зроблено висновки щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Ключові слова: управління, управляти, публічно-правове управління, приватно-правове управління.

Албу А.А. Категория управления как межотраслевое понятие.

В статье проведено исследование категории управления как межотраслевого понятия, которое используется во многих науках, в частности в праве. Автором проанализированы теоретические положения относительно определения понятия управления и проанализированы исторические предпосылки его возникновения. На основе проведенного исследования сделаны выводы по совершенствованию действующего законодательства Украины.

Ключевые слова: управление, управлять, публично-правовое управление, частно-правовое управление.

Albu A.A. Category of management as a cross-sectoral concept.

The article studies the category of management as a cross-sectoral concept which is used in many sciences, in particular in the law. The author analyzes the theoretical principles that concerning to the definition of the management and analysis of the historical background of its origin. Based on the research, author made some conclusions about improving of current legislation in Ukraine.

Key words: management, manage, control of public law, private law governance.

Білоцький О.В.

НАПРЯМКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

УДК 34.037

Постановка проблеми. В даний час питання запобігання та протидії корупції є одним з найактуальніших, адже корупція заполонила практично всі сфери життєдіяльності суспільства. Вона існує при народженні, прийомі на роботу, при видачі різноманітних дозволів та ліцензій і, звісно ж, під час розподілу бюджетних коштів. Актуальність даного питання зумовлюється тим, що корупція провокує й поглиблює суспільні кризові явища, підриває імідж України на світовій арені, негативно впливає на мікро- та макроекономічні процеси, перешкоджає налагодженню конструктивного діалогу між владою та громадянськістю, руйнує засади розбудови правової держави та громадянського суспільства. Саме

розробка та впровадження заходів антикорупційного спрямування є одним із першочергових завдань державної влади.

На шляху боротьби з корупцією зроблено чимало кроків: прийнято низку нормативно-правових актів, дія яких спрямована на запобігання та протидію корупції; антикорупційне законодавство України приводиться у відповідність до міжнародних стандартів; впроваджуються ефективні механізми протидії та подолання корупції; здійснюються наукові дослідження з питань запобігання корупції та боротьби з нею. Але незважаючи на всі заходи що вживаються, корупція продовжує залишатися однією із нагальних для вирішення проблем українського суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання запобігання та протидії корупції знайшли своє відображення у напрацюваннях багатьох дослідників. Зокрема: М.Бездольного, О.Хмари, І.Печенкіна, М. Мельника, Р. Кулаковського, О. М. Бандурки, Ю.П.Битяка, М. І. Єропкина, Д. Г. Заброди, В. В. Зуя, Р. А. Калюжного, М.І.Камлика, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. І. Остапенка, Р.С.Павловського, В. П. Петкова, Ю. І. Римаренка, В.М. Самсонова, М. М. Тищенко, Ю. С. Шемшученка, В. К. Шкарупи, О.Н.Ярмиша, М. І. Хавронюка, Є. В. Невмержицького та ін.

Метою даної статті є дослідження основних напрямів запобігання та протидії корупції з метою подальшого напрацювання конструктивних пропозицій щодо вирішення проблеми процвітання корупції в Україні.

Виклад основного матеріалу. Корупція як інтернаціональне глобальне явище притаманне усім країнам незалежно від політичного устрою і рівня економічного розвитку. Справа лише в масштабах і в формах участі у корупції державних структур.

Визначаючи основні напрямки боротьби з корупцією на сучасному етапі розвитку держави та суспільства треба враховувати те, що корупція є наслідком, а не причиною негараздів у реформуванні економіки держави; пошук найбільш ефективних шляхів її подолання треба здійснювати на основі удосконалення законодавства держави та державного регулювання економічного життя суспільства; боротьба з корупцією повинна бути постійною; го-

ловні зусилля потрібно спрямувати на профілактику корупційних діянь з урахуванням вимог сьогодення та прогнозів на найближчу перспективу на усунення причин та умов поширення корупції в Україні, а не на притягненні до відповідальності окремих корупціонерів. Успішна боротьба з корупцією в цих умовах неможлива без посилення репресивних заходів, пов'язаних з встановленням кримінальної відповідальності за корупційні діяння, без активізації роботи правоохоронних органів зі своєчасного виявлення правопорушень та їх покарання.

В науковій літературі існують різні погляди, які стосуються застосування того чи іншого методу боротьби з корупцією.

Прихильники одного з них стверджують, що боротися з корупцією необхідно перш за все через втілення в життя економічних та соціальних реформ, тобто створити умови, за яких особи, які є потенційними корупціонерами, стримуються від вчинення діянь через те, що вони більш зацікавлені не вчиняти протиправне діяння, ніж вчиняти його, оскільки розмір благ, які вони можуть отримати є значно меншим, ніж те, що вони отримують від держави за виконання покладених на них завдань.

Так, наприклад, В. М. Гаращук пропонує боротися з корупцією шляхом усунення основних умов, які породжують корупцію.

При цьому до основних умов належать:

- низький рівень життя державних службовців та осіб, що уповноважені на виконання функцій держави;
- низька заробітна плата та довгострокові затримки в її одержанні;
- високі ціни на товари та послуги, що наближаються до світових, а нерідко і перевищують їх;
- бездумна конфіскаційна податкова політика держави, за якої виробнику легше «купити» чиновника та приховати з його допомогою прибутки, аніж платити податки, та інші [1].

Дещо схожої думки дотримується О. Пасхавер. При цьому він зазначає, що успішна боротьба з системною корупцією в Україні передбачає спочатку реалізацію фундаментальних економічних і політичних заходів цієї боротьби, а потім розгортання всього

арсеналу антикорупційних технічних засобів. Зворотна послідовність є не лише малоефективною, а й небезпечною соціально та політично [1].

Неважко помітити, що перше місце займають економічні (стимулюючі) методи боротьби з корупцією, які в основному зводяться до усунення передумов, які спричиняють виникнення корупції, через втілення економічних та соціальних реформ, відсуваючи адміністративний метод на задній план, що, на нашу думку, в значній мірі спотворює розуміння як самого явища так і мети боротьби з ним.

Дійсно, найбільш результативним шляхом боротьби з корупцією є усунення передумов і причин, які сприяють її появі та процвітанню, основними з яких є економічні, позбавитися яких швидко та ефективно неможливо. Для цього потрібні серйозні економічні, політичні та інші реформи, які потребують значного часу та витрат. У той же час це не виключає можливість застосування у боротьбі з корупцією і адміністративних (вольових) методів, які не потребують значних витрат.

Економічний метод повинен втілюватися в життя через впровадження в Україні економічних, соціальних та інших заходів стимулюючого характеру, які потребують значного часу та фінансових витрат.

З набранням чинності Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції», особи на яких поширюється дія цього Закону, отримали певні обмеження у своїй діяльності. Подібні обмеження встановлюються з метою запобігання і протидії корупції та широко застосовуються в усьому світі.

За умов масштабної корупції акцент робиться саме на усуненні причин, а не на боротьбі з конкретними її проявами. Саме тому, в прийнятому антикорупційному законодавстві досить велика увага приділена превентивним методам боротьби з корупцією, тобто запобіганню її проявам.

Розглядаючи ж Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», слід зазначити, що в преамбулі йдеться про те, що даний Закон визначає основні засади запобігання і проти-

дії корупції в публічній і приватній сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень збитків, шкоди, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави [2].

У вказаному Законі визначено, зокрема, наступні заходи запобігання та протидії корупції, що пов'язані з діяльністю державних службовців:

1) встановлення спеціальних обмежень:

- обмеження щодо використання службового становища;
- обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;
- обмеження щодо одержання подарунків (пожертв);
- обмеження щодо роботи близьких осіб;
- обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, органів місцевого самоврядування;

2) спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

3) фінансовий контроль;

4) врегулювання конфлікту інтересів;

5) вимоги щодо прозорості інформації;

6) заборона на одержання послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

У разі якщо Конституцією і законами України для окремих посад встановлено спеціальні обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, то їх додержання забезпечується за спеціальними процедурами [2].

Проте корупція, про що вже неодноразово зазначалось, своїми наслідками має не лише економічні та соціальні негаразди. Вона також впливає на суспільну мораль, руйнує духовні та культурні цінності індивіда й соціуму, перешкоджає формуванню ідейних орієнтирів нації та народу, деформує ментальність, призводячи до поглиблення в суспільстві морально-ідеологічної

кризи. Така криза має всепроникний характер, вона охоплює всі суспільні й державні інституції, у тому числі державну службу.

Отже, аналіз чинного законодавства про відповідальність за корупційні правопорушення дає підстави стверджувати, що в Україні створена в цілому достатня законодавча база для ефективної боротьби з корупцією. Вона передбачає цілий комплекс кримінально-, адміністративно-, цивільно-правових, дисциплінарних та інших заходів, який дозволяє притягнути до того чи іншого виду відповідальності практично будь-яку посадову особу органів державної влади, що допустила те чи інше зловживання владою чи посадовим становищем.

Ефективна боротьба з корупцією буде ефективнішою в разі удосконалення роботи судової влади та правоохоронних органів. Саме професіоналізм та неупередженість суддів є запорукою для утвердження законності та відшкодування збитків громадянам від корупційних діянь.

За останні роки вдалося досягнути деякого результату використовуючи зарубіжний досвід. Зокрема, було напрацьовано механізм автоматичного розподілу справ у судах; реформовано систему судів загальної юрисдикції; удосконалено процедуру і підстави дисциплінарної відповідальності суддів тощо. Однак судова система за опитуваннями громадян України залишається на одному з перших місць за рівнем корупції в органах державної влади.

Актуальним залишається питання створення й функціонування в Україні спеціально уповноваженого державного органу по боротьбі з корупцією. Спробу створити такий орган в Україні – Національне бюро розслідувань України – було зроблено ще в квітні 1997 року. Завданнями Національного бюро розслідувань України повинні були стати: проведення відповідно до законодавства України досудового слідства та оперативно-розшукових дій з особливо тяжких злочинів та таких злочинів, що становлять велику суспільну небезпеку; проведення інформаційно-аналітичної роботи з метою виявлення й усунення причин та умов, що сприя-

ють корупції й іншим небезпечним злочинам, прогнозування динаміки злочинності в суспільстві[3].

Проте нову правоохоронну структуру так і не було створено.

Перед владою стоїть завдання реформувати існуючу систему державного управління, що тісно пов'язане з проведенням адміністративної та адміністративно-територіальної реформ. Предмет даних реформ різний: адміністративна спрямована на реформування, раціоналізацію та упорядкування функцій і структур всієї системи державного управління. А адміністративно-територіальна – на формування раціональної, ефективної системи територіальної організації влади, адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, яка б відповідала проблемам громади.

На думку Є. Молдавана, сутність морально-ідеологічних антикорупційних заходів, принципи їх формування та реалізації, мета, завдання, механізми та очікувані результати використання повинні визначатися концептуальним документом. Прийняття та застосування Концепції реалізації морально-ідеологічних антикорупційних заходів створило б усі передумови для повноцінного формування морально-ідеологічного механізму боротьби з корупцією, визначило б інструментарій протидії корупції шляхом зміцнення морального стану українського суспільства в цілому та його окремих структур, визначення національної ідеї та загальнодержавної ідеології, духовного відродження та культурного збагачення народу, самоусвідомлення та консолідації нації [4].

Основою сприятливого для корупції суспільного менталітету є життя українців за принципом пошуку індивідуального вирішення своїх проблем, що є в тому числі наслідком історичної недовіри до державних інститутів. Саме такий менталітет українців підштовхує до пошуку корупційних шляхів подолання своїх проблем, а непрозорість та складність дозвільних та контрольних процедур у відносинах влади та громадян призводять до процвітання таких шляхів. Система корупційних відносин може втрачати рівновагу, коли один з двох представників антиморальних відносин є «заручником» обставин, що склалися, тому і порушує особисті моральні принципи. Але найчастіше корупційні відно-

сини відбуваються за двосторонньої зацікавленості, що призводить до зміцнення цієї системи, тим самим з обох сторін створюються ідентичні духовно-моральні принципи, які йдуть всупереч загальноприйнятим нормам. Саме такого системного характеру набула корупція в Україні, яка вже фактично сприймається як елемент суспільної реальності, як форма своєрідного «суспільного договору». Життя показує, що змінити ситуацію суто силовими заходами не вдається. Протидія корупції потребує системного підходу та застосування комплексу науково обґрунтованих заходів, у процесі реалізації яких одним із головних напрямів діяльності, на наш погляд, має бути проведення активної роботи щодо визначення, пропагування та впровадження в практику морально-етичних принципів функціонування державної служби як інституту надання управлінських послуг громадянам та юридичним особам.

Висновки. Слід відзначити, що боротьба з корупцією – це ефективний інструмент модернізації державної служби. Перший крок на цьому шляху зроблено – створено правовий механізм, який відповідає міжнародним стандартам та ефективно працюватиме в умовах сьогодення. При цьому, в першу чергу, постає необхідність запобігти проявам корупції, попередити їх. Тому наступний етап полягає в тому, щоб ознайомити всіх державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування із встановленими в законодавстві запобіжними заходами щодо корупції, адже незнання закону не звільняє від відповідальності за його порушення.

Єдина мета зусиль усіх державних органів у цьому напрямі - це забезпечення дотримання прав і свобод громадян, як найповнішої реалізації їхніх законних інтересів, адже єдиним чинником ефективності роботи у цьому випадку є те, наскільки громадяни задоволені виконанням зобов'язань, які бере на себе держава.

1. *Гаращук В. Стратегія і тактика боротьби з корупцією. Концепція боротьби з корупцією в Україні / Гаращук В. // Міністерство юстиції України. Підготовчі матеріали. Координатор – центр правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України. - К., 1997р.*

2. *Про засади запобігання та протидії корупції. Закон України від 07.04.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://zakon.rada.gov.ua>.*
3. *Невмержицький Є.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : [монографія] / Є.В. Невмержицький ; Академія прокуратури України. – К.: КНТ, 2008.- 368 с.*
4. *Молдован Є.С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект / Є.С. Молдован // Державне управління: теорія та практика. – 2010. - № 2 (6) [Електрон. вид.]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>*
5. *Клімова С.М. Організація запобігання та протидії корупції в Україні: навч. посіб. / С.М. Клімова, Т.В. Ковальова. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. – с. 200*
6. *Скрипничук В.М. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції»: тестові завдання, відповіді та коментар. – вид.2 –ге, доповнене / В.М. Скрипничук, О.В. Білоцький. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. –80с.*

Білоцький О.В. Напрямки запобігання та протидії корупції в Україні

У статті узагальнено та класифіковано окремі заходи із запобігання та протидії корупції в Україні. Особливу увагу приділено антикорупційним заходам які існують у антикорупційному законодавстві України. Визначено, що важливим фактором запобігання проявам корупції є вдосконалення діяльності органів по боротьбі з корупцією.

Ключові слова: корупція, запобігання та протидія корупції, антикорупційні заходи, органи по боротьбі з корупцією.

Білоцький А.В. Направлення предотвращения и противодействия коррупции в Украине

В статье обобщены и классифицированы меры по предупреждению и противодействию коррупции в Украине. Особое внимание уделено антикоррупционным мерам которые существуют в антикоррупционном законодательстве Украины. Определено, что важным фактором предотвращения проявлений коррупции является совершенствование деятельности органов по борьбе с коррупцией.

Ключевые слова: коррупция, предотвращение и противодействие коррупции, антикоррупционные меры, органы по борьбе с коррупцией.

Belotsky O.V. Areas of Prevention and Combating Corruption in Ukraine

The article summarized and classified activities on prevention and counteraction of corruption in Ukraine. Particular attention is paid to anti-corruption measures that exist in the anti-corruption legislation of Ukraine. It was determined that an important factor in preventing corruption is to improve the authorities activity of anti-corruption.

Key words: corruption prevention and combating corruption, anti-corruption measures, the authorities in combating corruption.

Дем'янчук Ю.В.

КОНЦЕПЦІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ

УДК 342.95:342.841

Початок ери інформаційного суспільства поставив перед законодавцем та юристами-практиками ряд завдань, серед яких захист інформаційних прав людини і громадянина. Судова та адміністративна практика розгляду відповідних справ перебуває на етапі становлення. Законодавство та правозастосовна практика ще не виробили єдиних підходів щодо порядку та способів захисту інформаційних прав.

Проблемі захисту інформаційних прав присвячували свої праці багато науковців та фахівців різних галузей права, зокрема такі, як О. А. Баранов [1], М. А. Біда [2], В. М. Брижко [3] та інші, зокрема [4, 5].

Проте, є необхідність у подальшому дослідженні способів захисту інформаційних прав з точки зору його визначення та реалізації, чим і зумовлена актуальність цієї статті.

Метою статті є визначення основних способів захисту інформаційних прав.

У сучасних умовах світового розвитку різні види інформаційних ресурсів все більше перетворюються на високоліквідний товар, тобто предмет майнових відносин [1, с. 178]. Відповідно до ст. 200 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) [6] інформацією є будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Суб'єкт інформаційних відносин може вимагати усунення порушень його права та відшкодування майнової і моральної шкоди, завданої такими правопорушеннями. Порядок використання інформації та захисту права на неї установлюється законом.